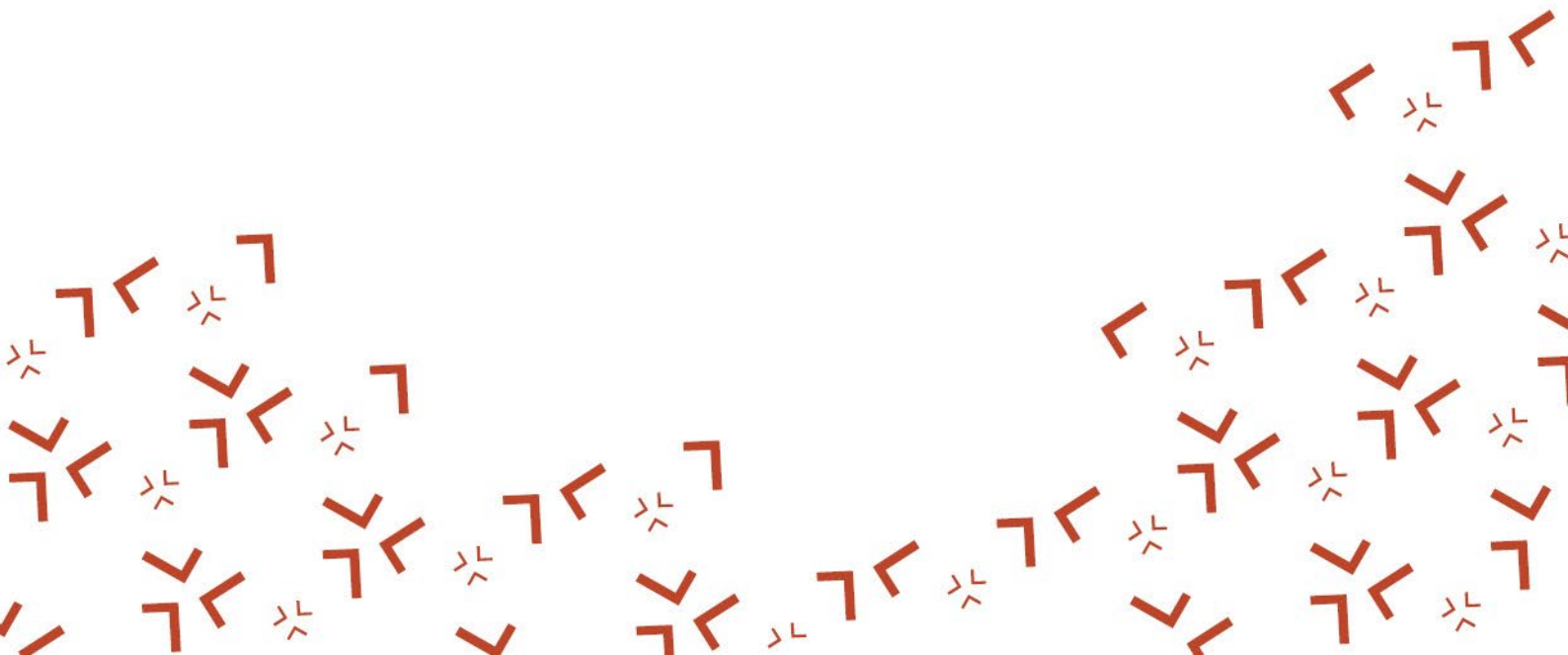

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (kustantajan versio).

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat saattavat poiketa alkuperäisestä julkaisusta.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Naranbat, A., Majuri, K. & Ronkainen, M. 2023. Mongolialainen kenkä, suomalainen raaka-aine. *Poromies*. 92 (2), 58-59.

MONGOLIALAINEN KENKÄ, SUOMALAINEN RAAKA-AINE

Teksti Anar Naranbat, Karoliina Majuri ja Mari Ronkainen. Kuvat **Anar Naranbat**.

Vuonna 2005 Reindeer Boot Shop oli ensimmäinen yritys, joka ryhtyi viemään porosaappaita Venäjältä Mongoliaan.

Vuonna 2017 yritys aloitti oman tuotannon ostamalla Venäjältä pienen määrän poron koipinahkoja kenkien raaka-aineeksi. Poron lisäksi kenkiä valmistettiin naudan ja soopelin vuodista.

Vuonna 2019 tehtaalta lähdettiin vierailulle Suomeen. Sytykkeenä toimi television matkailudokumentti, jossa kerrottiin myös Suomessa olevan poroja. Helsingissä asuvan Mongoliasta kotoisin olevan kontaktihenkilön avulla löytyi viimein Sallasta Pasi Oinas, joka rohkeasti lupasi aloittaa yhteistyön ja koipinahkojen toimittamisen.

– Pian meillä oli perheessä vieraina ainoastaan mongolian kieltä taitava 37-vuotias mies Nagi ja tulkki, kertoo Pasi.

– Nagi osallistui vierailunsa aikana porojen teurastukseen, erotuksiin ja muihin meneillään oleviin porotöihin.

Mari Luusua Pohjois-Sallan paliskunnasta oli aiemmin ottanut talteen porojen koipinahkoja, ja toimittanut niitä Venäjälle. Mari kutsuttiin teurastamolle, ja hänen ja Nagin kanssa katsottiin yhdessä, miten työ tulee tehdä. Marilta saatiin hyvät ohjeet, miten venäläiset olivat halunneet koiven nyljettävän ja miten pakkaaminen lähettämistä varten oli tapahtunut.

KOIPINAHKOJEN TALTEENOTON KEHITYMINEN SALLASSA

Sallassa teurastetaan keskimäärin vähän yli 200 poroa kerrallaan. Sallasta on lähtenyt Mongoliaan noin 30 000 koipinahkaa, vuodesta 2019 saakka noin 10 000 koipinahkaa vuosittain.

– Emme aluksi uskaltaneet ottaa koiven nylkyä teurastuksen yhteyteen, koska pelkäsimme sen hidastavan teurastustyötä. Koivet nyljet-

tiin teurastuksen jälkeen tai jälkeisinä päivinä. Tämä aiheutti aikataulullisia haasteita, kun maastoon piti lähteä aamulla ja uusista teurastuksista tuli koko ajan lisää koipia nyljettäväksi. Tästä johtuen koipien nylkyä alettiin kehittää teurastuksen yhteyteen, kertoo Pasi.

– Sisätiloihin lisättiin hinnalle yksi ja ulos yksi henkilö. Tämä mahdollisti sen, että teurastuksen yhteydessä saadaan koipinahka samalla kertaa talteen kuin poron ruho, elimet, veri tai mikä tahansa porosta saatava tuote. Eikä teurastuksen kulku hidastu ollenkaan, Pasi täsmentää.

Sallan teurastuksen yhteydessä toteutettavaan koipien talteenoton malliin voi tutustua Taljat rahaksi -hankkeen tuottamalla Youtube videolla 'Koipinahkojen talteenotto poroteurastamoilla'.

Koipien suolaukseen Sallan teurastamolla käytetään betonimyllyä, jonka sekoittimen lavat on vaihdettu puiksi. Koipia suolataan noin 50 kappaaleen erissä noin 15 minuuttia sekoittaen. Betonimyllyllä nopeutetaan taljojen suolausta, kun koipia ei tarvitse erotella isosta rummusta tulevien taljojen joukosta.

Pasi kertoo koipinahkojen jäävän kuivumaan pinottuina vaihtolavalle ja odottamaan teurastuskauden loppua sekä pakkaamista.

– Ensin koipinahat pinkataan suolattuna lavalle, ja kun kuljetusauton saapuminen on tiedossa, ne pakataan

hieman ennen kuljetusta pahvilaati-koihin, joissa on suojamuovipussit sisällä.

Sallan teurastamolla on sovittu talojen ostajan kanssa siitä, että koivet voidaan ottaa talteen. Talteenotettava koipi katkaistaan suoralla viillolla noin 10 cm polven/kintereen yläpuolelta, jolloin jäljelle jäävä talja on edelleen kaunis muodoltaan ja käyttökelpoinen muokattavaksi koristetaljaksi.

KOIPINAHKOJEN TULEVAISUUS

Sallasta saatavista koipinahoista valmistetaan 1 200 paria porosaappaita vuodessa. Yritys työllistää Mongoliassa yli kymmenen henkilöä koipinahkojen käsittelyssä, kenkien valmistuksessa ja myymisessä. Ympäri vuotiseen toimintaan yritys tarvitsisi vuosittain 30 000 koipinahkaa.

Reindeer Boot näkee mahdollisuudekseen kasvattaa valmistusta ja myyntiä enemmänkin. Heidän tuotteistaan kiinnostuneita ostajia on paitsi Mongoliassa, myös Kiinan Sisä-Mongoliassa ja Kazakstanissa. Jos yritys saa ostettua lisää suomalaisia koipinahkoja, he ryhtyvät tarjoamaan porosaappaita mongolialaisten ostajien lisäksi vientiin.

Reindeer Boot -yritys aloittaisikin mielellään yhteistyön muidenkin suomalaisten poroteurastamoiden kanssa. Teurastamoiden tulee vain nylkeä koivet ehjinä ja riittävän pitkinä sekä suolata ja pakata ne. Yritys myös toivoo, että koipinahkojen pituus ylittäisi 30 senttimetriä. Isommat ja pitemmät koivet mahdollistavat myös isojen kokojen valmistamisen.

Suomesta Mongoliaan vietävien koipinahkojen mukaan tarvittavat asiakirjat ovat lasku, lähetyslista ja eläinlääkärin kirjoittama terveystodistus. Kaupat on mahdollista tehdä sekä vastaan että raavaan koipinahoista.

– Alusta saakka olin hyvin luotettava Nagiin, joka toiselta puolen maailmaa lähtee porojen koipinahkojen toivossa ummikkona Suomeen. Enemmän asia Suomen maahantuloviranomaisia epäilytti, josta soitolla haluttiin varmistaa, että kaveri on varmasti oikealla asialla, kun sanoi tulleensa hakemaan porojen koipinahkoja Sallasta, Pasi muistelee.

Taljat rahaksi -hanke järjesti talvella 2023 Sallan viimeisessä teurastuksessa työpajan, jossa kolmen paikalle saapuneen teurastamon edustajat tapasivat Reindeer Boot Shopin omistajia ja kokeilivat koipinahkojen talteenottoon liittyviä työvaihteita. Yksi työpajaan osallistuneista teurastamoista toimitti koe-erän koipia Mongoliaan vielä samana keväänä. Myös kahdella muulla teurastamolla ollaan toiveikkaita saada koipinahkojen talteenotto alkamaan tulevalla teuraskaudella. Onko juuri sinun teurastamosi seuraava, joka ottaa askeleet porosaappaiden maailmaan?

Helmin koristellut kengät. Kuva Mari Ronkainen

Taljat rahaksi -hanke kiittää Sallan poroteurastamoja ja Pasi Oinasta erittäin edistyksestä työstä poron koipinahkojen talteenoton kehittämisessä ja lisäämisessä! Taljat rahaksi -hankkeessa on tuotettu ohjeistusta koipinahkojen talteenottoon yhteistyössä Sallan teurastamon ja Parasta palkisilta! -hankkeen kanssa. Kirjallinen ohjeistus ja video osoitteesta www.lapinamk.fi/porontaljat.

Karoliina Majuri ja Mari Ronkainen työskentelevät asiantuntijoina Lapin ammattikorkeakoululla. Anar Naranbat on Reindeer Boot Shopin omistajaedustaja.

Kenkien valmistus tapahtuu käsityönä.

